

ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA BANKU BGŻ STAN NA 2009.12.31

WARSZAWA 2010

www.bgz.pl

SPIS TREŚCI

<i>A. WPROWADZENIE</i>	3
<i>B. CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM</i>	4
B1. RYZYKO KREDYTOWE	4
B2. RYZYKO RYNKOWE	5
B3. RYZYKO KRAJU I KONTRAHENTA	8
B4. RYZYKO OPERACYJNE	10
<i>C. FUNDUSZE WŁASNE</i>	12
<i>D. PRZESTRZEGANIE WYMOGÓW KAPITAŁOWYCH</i>	14
D1. METODA OCENY ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ.....	14
D2. REGULACYJNY WYMÓG KAPITAŁOWY I WSPÓŁCZYNNIK ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ.....	14
D3. TECHNIKI OGRANICZANIA RYZYKA.....	16
<i>E. UTRATA WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH</i>	18
<i>F. RYZYKO RYNKOWE</i>	21
<i>G. RYZYKO KREDYTOWE KONTRAHENTA</i>	22
<i>H. EKSPOZYCJE KAPITAŁOWE NIEUWZGLĘDNIONE W PORTFELU HANDLOWYM</i>	24
<i>I. WEWNĘTRZNE WYMOGI KAPITAŁOWE – KAPITAŁ EKONOMICZNY</i>	25

A. WPROWADZENIE

Zgodnie z art. 111 a. ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 z późn. zm.) oraz zgodnie z uchwałą Komisji Nadzoru Finansowego nr 385/2008 z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze ilościowym i jakościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu, Bank Gospodarki Żywnościowej S.A. (dalej Bank lub Bank BGŻ), zobowiązany jest ogłaszać w sposób ogólnie dostępny informacje o charakterze jakościowym i ilościowym, które dotyczą adekwatności kapitałowej, z wyłączeniem informacji nieistotnych oraz informacji, których ujawnienie może mieć niekorzystny wpływ na pozycję Banku na rynku właściwym w rozumieniu przepisów o ochronie konkurencji i konsumentów oraz informacji objętych tajemnicą prawnie chronioną. Wszystkie wartości podane w raporcie przedstawione zostały na najwyższym krajowym poziomie konsolidacji grupy.

Bank Gospodarki Żywnościowej Spółka Akcyjna jest uniwersalnym bankiem działającym w Polsce i oferującym usługi na rzecz klientów detalicznych i instytucjonalnych, ze szczególnym uwzględnieniem usług bankowych na rzecz sektora rolno-spożywczego. Bank BGŻ jest bankiem dominującym w grupie kapitałowej. Grupa kapitałowa Banku wg stanu na koniec 2009 r. obejmowała Bank BGŻ oraz Bankowy Fundusz Nieruchomościowy Actus sp. z o.o., który nie prowadzi działalności operacyjnej i nie ma istotnego wpływu na sytuację finansową i pozycję kapitałową Banku BGŻ.

Na dzień 31 grudnia 2009 r. Bank posiadał należność wymagalną od BFN Actus w kwocie 27,6 mln zł. Wszystkie jednostki zależne zostały objęte konsolidacją na dzień 31 grudnia 2009 r.

Tab. Jednostki zależne objęte pełną konsolidacją – stan na 31.12.2009 w tys. zł.

nazwa spółki	kapitał podstawowy (tys. PLN)	udział w kapitale podstawowym (%)	przedmiot działalności
BFN Actus Sp. z o.o	1510	100%	zakup i sprzedaż nieruchomości
razem	1510	100%	

Tab. Jednostki pomniejszające fundusze własne - stan na 31.12.2009 w tys. zł.

podmiot	kwota pomniejszenia (tys. PLN)	przedmiot działalności	typ pomniejszenia
BGŻ Leasing Sp z o.o.	19 367	działalność leasingowa	udziały
Bank spółdzielczy w Trzebnicy	800	działalność bankowa	pożyczka podporządkowana
Bank Spółdzielczy w Puławach	950	działalność bankowa	pożyczka podporządkowana
razem	21 117		

B. CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

B1. RYZYKO KREDYTOWE

Strategie i procesy zarządzania ryzykiem kredytowym

Do podstawowych celów polityki kredytowej Banku BGŻ zdefiniowanych w wewnętrznych regulacjach Banku należy harmonijny wzrost portfela kredytowego przy jednoczesnym utrzymaniu wskaźnika należności zagrożonych na poziomie akceptowanym przez Bank. Celem polityki kredytowej jest także zapewnienie zgodności procedur i produktów kredytowych z kluczowymi wartościami strategii Banku: przejrzystość, uczciwość i zaangażowanie. Powyższe znajduje odzwierciedlenie w realizowanej w Banku polityce zarządzania ryzykiem kredytowym, której pryncypiami są dążenie do przejrzystości procesów i procedur oceny ryzyka kredytowego pojedynczej transakcji kredytowej oraz zapewnienie rzetelnej oceny jakości portfela kredytowego. Zarówno polityka zarządzania ryzykiem kredytowym, jak również narzędzia wykorzystywane do jej realizacji są zatwierdzone przez Zarząd Banku BGŻ.

Organizacja procesu zarządzania ryzykiem kredytowym

W celu zapewnienia efektywnej realizacji zadań z obszaru zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku wyodrębniony jest obszar zarządzania - Obszar Finansów i Ryzyka, w ramach którego wyróżnia się Pion Zarządzania Ryzykiem. W pionie funkcjonują komórki organizacyjne odpowiedzialne m.in. za:

- kalkulację kapitału wewnętrznego oraz utraty wartości aktywów finansowych
- politykę, procedury, metodologię oraz monitoring portfela kredytowego,
- ocenę ryzyka kredytowego i monitorowanie transakcji charakteryzujących się wysokim zaangażowaniem,
- administrację kredytową i dokumentację kredytową,
- merytoryczne wsparcie dla pracowników jednostek sprzedażowych w odniesieniu do zagadnień z zakresu ryzyka kredytowego.

Wyspecjalizowane komórki organizacyjne odpowiadają za restrukturyzację i windykację należności kredytowych.

W strukturze organizacyjnej regionalnych jednostek organizacyjnych Banku wyodrębniony jest Pion Ryzyka, odpowiedzialny za stosowanie i realizację w regionach zasad oraz celów z zakresu zarządzania ryzykiem kredytowym.

Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka

W celu sprawnego zarządzania ryzykiem w Banku wdrożony został system informacji zarządczej dotyczącej jakości portfela kredytowego. W oparciu o dane z Hurtowi Danych i systemów transakcyjnych sporządzane są miesięczne, kwartalne i półroczne raporty na temat jakości portfela kredytowego. Wśród informacji dotyczącej klientów korporacyjnych i detalicznych znajdują się m.in. informacje o ratingu klienta bądź scoringu. Ponadto Bank regularnie monitoruje limity koncentracji, kalkuluje wartość rezerw oraz wylicza wymóg kapitałowy. Do podstawowych narzędzi wspomagających proces zarządzania ryzykiem kredytowym należy zaliczyć:

- metodykę wyznaczania szczebli decyzyjnych,
- limity kredytowe wyznaczające maksymalny poziom dopuszczalnego zaangażowania kredytowego dla poszczególnych szczebli decyzyjnych,
- metodyki badania sytuacji ekonomiczno-finansowej pojedynczych klientów,
- system ratingowy i scoringowy,
- system monitorowania ekspozycji Banku,
- aplikację do kalkulacji utraty wartości aktywów finansowych,
- analizy koncentracji, kalkulacje standardowego kosztu ryzyka kredytowego, wyznaczanie wartości zagrożonej (ang. *credit value at risk*), wskaźnik RAROC.

Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczania ryzyka oraz strategii i procesy monitorowania skuteczności zabezpieczeń i metod ograniczania ryzyka

Zasady wyceny, ustanawiania i monitorowania zabezpieczeń kredytowych są określone w regulacjach wewnętrznych Banku BGŻ, zatwierdzonych przez Zarząd Banku BGŻ i mają na celu zapewnić:

- równorzędną pozycję Banku BGŻ w odniesieniu do innych podmiotów finansujących klienta,
- określanie wartości zabezpieczenia rzeczowego na podstawie jego wartości rynkowej,
- wykorzystywanie wycen niezależnych rzeczoznawców majątkowych dla potrzeb ustalenia wartości nieruchomości stanowiących przedmiot zabezpieczenia hipotecznego,
- możliwość wykorzystania zabezpieczenia na potrzeby redukcji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego lub pomniejszenia podstawy tworzenia rezerw
- aktualizację wartości zabezpieczenia w całym okresie kredytowania.

Szczegółowe regulacje wewnętrzne, w tym stosowane w Banku wzory umów w sprawie zabezpieczeń, zapewniają pewność prawną ustanawianych zabezpieczeń, w tym możliwość realizacji procedur przymusowego dochodzenia należności Banku BGŻ.

B2. RYZYKO RYNKOWE

Ryzyko rynkowe obejmuje ryzyko walutowe, stopy procentowej, cenowe, zmienności i korelacji. Występowanie ryzyka rynkowego jest immanentną cechą księgi handlowej, gdzie stanowi główny cel prowadzenia tejże księgi, ale występuje również w księdze bankowej jako efekt oferowania klientom produktów w różnych walutach, z różnymi terminami zapadalności i rodzajami oprocentowania.

Ryzyko stóp procentowych to w głównej mierze ryzyko związane z niedopasowaniem pomiędzy terminami zmian oprocentowania aktywów i pasywów Banku, ale również ryzyko zmian kształtu krzywej dochodowości, wpływające bezpośrednio na wartość bieżących i przyszłych przepływów finansowych – wyceny do wartości godziwej i strumieni odsetkowych – i w konsekwencji na wartość godziwą kapitału netto Banku; oraz ryzyko bazy, wynikające ze stosowania nierynkowych stawek referencyjnych dla ustalania oprocentowania wybranych produktów.

Ryzyko cenowe, związane jest z możliwością poniesienia przez Bank strat w wyniku zmiany rynkowej ceny instrumentów, które są notowane na zorganizowanym rynku finansowym, w szczególności dotyczy to kapitałowych i dłużnych papierów wartościowych. Na rynkową wartość takich papierów wartościowych wpływ ma nie tylko poziom rynkowych stóp procentowych, ale także sposób organizacji rynku, jego płynność i ocena ryzyka specyficznego (kredytowego) związanego z emitentem.

Ryzyko walutowe to ryzyko zmiany wartości aktywów, pasywów i transakcji pozabilansowych wyrażonych w walutach obcych lub do nich indeksowanych, następujące w wyniku zmiany rynkowych kursów wymiany walutowej.

Ryzyko zmienności i korelacji wyraża się poprzez niestabilność rynku finansowego, którego zmienność podlega okresowym fluktuacjom w wyniku czynników wewnętrznych, jak popyt i podaż na określone typy instrumentów czy ryzyka, jak również zewnętrznych, związanych z sytuacją polityczno-ekonomiczną i uregulowaniami prawnymi. Ryzyko zmienności, rozumianej jako instrumentu bazowego transakcji opcyjnych, jest wyeliminowane w Banku BGZ poprzez strategię zawierania tych transakcji wyłącznie na zasadzie *back-to-back*. Ryzyko korelacji odnosi się do nietrwałości kierunku i siły powiązań między poszczególnymi czynnikami ryzyka, w szczególności prowadzącej do nieefektywności zabezpieczeń i zmiany profilu ryzyka.

Strategie i procesy zarządzania ryzykiem

Bank BGZ, będąc bankiem uniwersalnym, zawiera transakcje z klientami detalicznymi, podmiotami gospodarczymi, jednostkami publicznymi i budżetowymi, instytucjami finansowymi niebankowymi i z innymi bankami. Oprócz produktów typowo bankowych (kredyty i depozyty), oferuje również usługi pośrednictwa w zawieraniu transakcji rynku międzybankowego oraz – w ograniczonym zakresie – prowadzi portfel pozycji o charakterze inwestycyjnym i spekulacyjnym.

W celu właściwego odzwierciedlenia specyfiki transakcji, tj. intencji ich zawarcia, dominujących ryzyk i metody ewidencji księgowej; Bank BGZ przyporządkowuje wszystkie pozycje bilansowe i transakcje pozabilansowe do księgi bankowej lub księgi handlowej. Precyzyjne kryteria tego podziału określają wprowadzone w życie uchwałami Zarządu Banku dokumenty („polityki”), regulujące cel prowadzenia danej księgi, dopuszczalną wielkość, profil i typy podejmowanego ryzyka, metody ich pomiaru i limitowania oraz uprawnienia i umiejscowienie poszczególnych jednostek organizacyjnych Banku w procesie generowania, mierzenia, limitowania i raportowania ryzyka. Dokumenty te są zgodne z rekomendacjami Komisji Nadzoru Finansowego (KNF) i wymogami Nowej Umowy Kapitałowej.

W skład księgi bankowej Banku wchodzi – przekazywane w zarządzanie do Departamentu Skarbu poprzez system transferowych cen funduszy – depozyty i kredyty, pozycje o charakterze strategicznym (inwestycje długoterminowe, obligacje z konwersji rezerwy obowiązkowej, obligacje własne), operacje rynku finansowego o charakterze płynnościowym (lokaty i depozyty międzybankowe, płynne papiery dłużne, FX Swap) i zabezpieczającym ryzyko stopy procentowej tej księgi (instrumenty pochodne) oraz pozycje bezodsetkowe (m.in. kapitał, aktywa rzeczowe, aktywa niematerialne i prawne, podatki i rezerwy, bieżący wynik). Polityką Banku BGZ w zakresie tej księgi jest osiąganie dodatkowych przychodów ponad marżę produktową, bez narażania stabilności środków zdeponowanych przez klientów, kapitału i wyniku finansowego, poprzez utrzymanie lub dopasowanie naturalnej ekspozycji, generowanej przez podstawową działalność depozytowo-kredytową Banku, w

ramach obowiązujących limitów ryzyka i w kierunku zgodnym z przewidywanymi średnio- i długoterminowymi trendami rynku finansowego.

Księga handlowa ma z kolei charakter uzupełniający, wspierający sprzedaż produktów finansowych klientom korporacyjnym (bezpośrednio) i detalicznym (poprzez produkty strukturyzowane). Otwierając w tym celu własne pozycje, Bank może generować przychody z tytułu krótkoterminowych zmian parametrów cenowych (kursów walutowych, stóp procentowych, cen papierów dłużnych itp.), przy zachowaniu ekspozycji w ramach ustalonych limitów ryzyka. Do księgi handlowej zaliczana jest również łączna bilansowa i pozabilansowa pozycja walutowa Banku. Zgodnie z przyjętą polityką ryzyka, Bank BGŻ nie angażuje się w działalność handlową ryzykiem kredytowym (np. CDS, ABS, korporacyjne obligacje poniżej ratingu Polski i/lub z wbudowanymi opcjami i/lub niestandardowym indeksem oprocentowania); nie prowadzi również portfela pozycji w instrumentach opcyjnych.

Zarząd Banku, uwzględniając długoterminową strategię Banku oraz plan finansowy, określa akceptowalny profil ryzyka poprzez dystrybucję dostępnego kapitału na poszczególne linie biznesowe, który dalej – w postaci limitów ryzyka – jest przypisywany do ksiąg przez Komitet Zarządzania Ryzykiem i Bilansem Banku, działający z upoważnienia Zarządu.

Za operacyjnie, bieżące zarządzanie pozycjami ksiąg handlowej i bankowej odpowiada Departament Skarbu, działający w ramach ww. limitów, a w stosunku do wybranych pozycji księgi bankowej realizujący wytyczne Komitetu Zarządzania Ryzykiem i Bilansem Banku. Za pomiar i raportowanie wielkości ryzyka oraz przekroczeń limitów, niezależną wycenę i kalkulację wyniku zarządczego, ewidencję księgową i rozliczanie transakcji odpowiadają odrębne komórki organizacyjne, niezależne od Departamentu Skarbu i podległe członkom Zarządu Banku nadzorującym Obszar Finansów i Ryzyka oraz Obszar IT i Operacji. System akceptacji ewentualnych przekroczeń limitów ma charakter hierarchiczny – zależnie od rodzaju limitu (jego „ważności”) i typu przekroczenia (techniczne, nieznaczące, znaczne) jest on umiejscowiony na poziomie od dyrektora jednostki monitorującej poziom ryzyka, po członka Zarządu nadzorującego Obszar Finansów i Ryzyka.

Zakres i rodzaj systemów pomiaru i raportowania ryzyka

Głównymi miarami ryzyka, które Bank wykorzystuje do zarządzania ekspozycją księgi bankowej, są luki stopy procentowej: przeszacowania (ang. *repricing gap*) i wrażliwości (ang. *delta gap*), wskazujące na wielkość i rozkład w czasie niedopasowań odpowiednio: terminów zmiany oprocentowania i wrażliwości aktywów, pasywów i transakcji pozabilansowych na zmiany stóp procentowych. W oparciu o te informacje, Bank analizuje i limituje: wrażliwość wyniku odsetkowego Banku na przesunięcie krzywych stóp procentowych (ang. *Interest at Risk*) oraz wrażliwość wartości bieżącej kapitału netto Banku na spadek rynkowych stóp procentowych (ang. *Equity at Risk*). Ograniczeniom podlegają również takie parametry, jak typy dopuszczonych instrumentów, par walutowych, maksymalne zapadalności i dopuszczalne minimalne ratingi papierów dłużnych dla wyodrębnionych części księgi bankowej.

Monitoringowi podlega również kwota wartości zagrożonej (*Value at Risk*), uzupełniona o testy warunków skrajnych (ang. *Stress Tests*), obejmujące zdarzenia wykraczające poza statystycznie przewidywaną zmienność rynku. Dla księgi bankowej prowadzone są również analizy scenariuszowe, mające na celu określenie poziomu ryzyka związanego z ryzykiem bazowym w księdze bankowej.

System cen transferowych, stanowiący źródło informacji o profilu ryzyka generowanego przez podstawową działalność Banku BGŻ, oparty jest o mechanizm replikacji działający w trybie dziennym na poziomie pojedynczej transakcji. W przypadku produktów opartych o stawki rynkowe (np. WIBOR, LIBOR) lub o stałym oprocentowaniu, profil ten jest odzwierciedlany wprost na podstawie ww. rodzaju stawki lub terminu zapadalności. W przypadku produktów o niestabilnym profilu zapadalności / wymagalności (rachunki bieżące, kredyty w rachunku bieżącym) lub takich, których oprocentowanie zmienia się arbitralnie (np. decyzją Zarządu Banku) lub nie jest bezpośrednio powiązane ze stawkami rynkowymi (np. jest oparte o średnią stawkę rynkową lub stopę redyskonta weksli NBP), jak również w przypadku kredytów wymagalnych; Bank BGŻ stosuje portfele replikujące, które w najbardziej wierny sposób starają się odzwierciedlić profil ryzyka stopy procentowej, przez wyodrębnienie tzw. części fluktuującej, której przypisany jest najczęściej termin O/N i części osadowej: ta zależnie od produktu, może przyjmować różne terminy zapadalności, np. dla rachunków bieżących jest to 12 rocznych depozytów, zapadających i odnawiających się w kolejnych miesiącach. Pozostałym produktom przypisuje się najczęściej stawki miesięczne, zależnie od charakteru zakotwiczone w końcu miesiąca, w celu odzwierciedlenia ich korelacji ze zmianami stawek NBP przez Radę Polityki Pieniężnej, lub zgodnie z faktycznym rozkładem harmonogramów odsetkowych transakcji.

Poziom ryzyka w księdze handlowej Banku jest określany za pomocą wartości zagrożonej (ang. *Value at Risk*, stosowana jest metoda parametryczna z ważeniem wykładniczym i korektą kurtozy, poziom ufności 99%, 1-dniowy okres utrzymania), limitowanej wg stanu na koniec dnia i w ciągu dnia. Dodatkowymi rodzajami limitów ryzyka rynkowego są limity wrażliwości (delta/BPV), limity otwartych pozycji, limity typu *stop-loss* oraz limity strat testów w warunkach skrajnych, opartych zarówno na scenariuszach teoretycznych jak i historycznych. Ograniczeniu podlegają również terminy zapadalności zawieranych transakcji, rodzaj dopuszczonych instrumentów finansowych oraz walut, na których mogą być prowadzone operacje rynku finansowego.

Bieżące raporty dot. ryzyka rynkowego w księdze handlowej i bankowej są przygotowywane w każdym dniu roboczym i dystrybuowane do osób bezpośrednio zarządzających tym ryzykiem, ich przełożonych oraz członków Zarządu Banku BGŻ. Okresowe raporty miesięczne, kwartalne i roczne (dla Komitetu Zarządzania Ryzykiem i Bilansem Banku, Zarządu Banku i Rady Nadzorczej) prezentują analizę i wyjaśnienie przyczyn zaobserwowanych w tych okresach trendów w rozbiciu na poszczególne typy ryzyka i księgi / portfele oraz ewentualne sugestie dotyczące kroków, jakie Bank powinien podjąć w celu ograniczenia lub zmiany profilu ryzyka.

B3. RYZYKO KRAJU I KONTRAHENTA

Ryzyko kredytowe kontrahenta i ryzyko kraju rozumiane są jako ryzyko poniesienia przez Bank straty w wyniku niespłacenia lub zwiększenia się prawdopodobieństwa niespłacenia przez kontrahenta części lub całości zobowiązań, w wyniku pogorszenia się jego sytuacji finansowej, niekorzystnej zmiany czynników rynkowych lub makroekonomicznych wpływających na wielkość jego zobowiązań wobec Banku czy ograniczeń związanych z pogorszeniem się sytuacji ekonomicznej lub zmian w otoczeniu prawnym i politycznym kraju pochodzenia kontrahenta.

Ryzyko kontrahenta tu omawiane dotyczy transakcji rynku finansowego: lokat, kupna i sprzedaży papierów wartościowych, natychmiastowych transakcji walutowych i instrumentów pochodnych.

Strategie i procesy zarządzania ryzykiem

Polityką Banku w zakresie ryzyka kraju i kontrahenta jest minimalizacja prawdopodobieństwa wystąpienia sytuacji, w której Bank ponosi znaczące straty z tytułu niespłacenia przez kontrahenta całości lub części zobowiązań, w wyniku wysokiej koncentracji zaangażowań wobec pojedynczego lub grupy powiązanych kontrahentów.

W zakresie kontrahentów finansowych, polityką Banku jest koncentrowanie się na współpracy z instytucjami posiadających ratingi ryzyka kredytowego na poziomie przynajmniej inwestycyjnym oraz dywersyfikacja łącznego zaangażowania pod względem klientów i krajów. W przypadku kontrahentów niefinansowych, Bank BGŻ wspiera wyłącznie potrzeby klientów związane z zabezpieczaniem ryzyka rynkowego wynikającego z ich działalności podstawowej, stąd przyznanie limitu poprzedzone jest dogłębną i rzetelną analizą profilu ryzyka kredytowego i rynkowego klienta.

Ryzyko kraju i kontrahenta jest kontrolowane poprzez system limitów zaangażowania, obowiązujących dla wszystkich ekspozycji Banku wobec jego partnerów – każda transakcja obciąża limit kontrahenta oraz w przypadku, gdy kontrahent nie jest rezydentem, kraj jego pochodzenia.

Organizacja procesu zarządzania ryzykiem

Proces oceny ryzyka kredytowego kontrahenta jest oddzielony od czynności operacyjnych, w szczególności od zawierania transakcji – projektowanie struktury i wielkości poszczególnych limitów zaangażowania wobec instytucji finansowych (banków, ubezpieczycieli, funduszy inwestycyjnych i emerytalnych) oraz krajów, jak również okresowy monitoring i weryfikacja już ustanowionych limitów, należy do obowiązków jednostki organizacyjnej podległej członkowi Zarządu nadzorującemu Obszar Finansów i Ryzyka, przy czym ostateczna akceptacja limitów leży w gestii Komitetu Zarządzania Ryzykiem i Bilansem Banku. Wielkość limitu jest ustalana w oparciu o indywidualne metodologie opracowane dla homogenicznych grup kontrahentów, które uwzględniają sytuację finansową kontrahenta (dynamikę i strukturę wyników, płynność), wielkość kapitału dostępnego na pokrycie ryzyka, zewnętrzne oceny zdolności kredytowej (rating), strukturę właścicielską i – jeżeli jest dostępna – ocenę dotychczasowej współpracy. W przypadku krajów, dodatkowymi specyficznymi elementami jest ocena sytuacji i stabilności ekonomiczno-politycznej. W tym procesie Bank BGŻ stosuje się do wytycznych i uwzględnia profil ryzyka akceptowany przez akcjonariusza większościowego.

W przypadku klientów niefinansowych, proces ustanowienia limitu jest częścią standardowego procesu kredytowego, tj. bazuje na ocenie sytuacji finansowej klienta, rozpoznaniu specyfiki prowadzonej przez niego działalności (np. kwoty, waluty i częstotliwość przepływów, stopień uprawdopodobnienia realizacji płatności, transakcje zabezpieczające zawarte z innymi bankami) i dopasowaniu do niej instrumentów rynku finansowego, które pozwolą na zabezpieczenie zidentyfikowanych ryzyk i stabilizację wyniku finansowego. Bank BGŻ wyklucza możliwość spekulacji przez klienta, nawet jeżeli współpraca odbywa się w formie wniesienia zabezpieczenia w postaci depozytu lub kaucji. Ostateczne zwymiarowanie wysokości i innych parametrów limitu (rodzaju dopuszczonych transakcji, dostępnych walut i maksymalnych terminów zapadalności), określenie warunków niezbędnych do jego uruchomienia i katalogu zabezpieczeń odbywa się w formie decyzji Komitetu Kredytowego I-go lub II-go stopnia w Centrali Banku BGŻ.

Zakres i rodzaj systemów pomiaru i raportowania ryzyka

Podstawowymi narzędziami ograniczania ryzyka kontrahenta są limity: przedrozliczeniowy i rozliczeniowy. Limit przedrozliczeniowy służy kontrolowaniu wielkości ekspozycji kredytowej w trakcie trwania transakcji: w Banku BGŻ obciążany jest on kwotą wyceny transakcji do wartości godziwej, powiększonej o spodziewaną, statystycznie uzasadnioną niekorzystną zmianę tej wyceny w terminie do daty rozliczenia. Limit rozliczeniowy z kolei służy ograniczeniu koncentracji rozliczeń z kontrahentami w ciągu jednego dnia roboczego (bieżącego jak również w przyszłości) i obciążany jest kwotą oczekiwanych płatności wynikających z zawartych transakcji, z uwzględnieniem specyficznego dla danej transakcji sposobu rozliczenia.

W przypadku instytucji finansowych Bank BGŻ określa katalog dostępnych transakcji, w tym dodatkowy limit na transakcje bezpośrednio angażujące środki finansowe Banku (np. lokaty międzybankowe, zakup papierów dłużnych emitowanych przez kontrahenta), a w przypadku klientów niefinansowych również akceptowalne waluty, maksymalne terminy zapadalności transakcji, możliwość przesuwania terminu rozliczenia z zastosowaniem cen historycznych, maksymalną otwartą wartość pozycji walutowej. Limity przyznaje się w Złoty na okres maksymalnie 12 miesięcy, przy czym w trakcie ich trwania sytuacja kontrahenta podlega okresowemu monitoringowi.

Poziom wykorzystania dostępnych limitów i podgląd pozostałych ograniczeń dostępne są na bieżąco dla osób upoważnionych do zawierania transakcji z klientami (finansowymi i niefinansowymi) Banku BGŻ w systemie transakcyjnym. Niezależna weryfikacja poziomu wykorzystania limitów i przestrzegania ograniczeń niepieniężnych (dopuszczalne instrumenty, waluty, terminy zapadalności itd.) prowadzona jest przez niezależną od dealerów jednostkę podległą członkowi Zarządu nadzorującemu Obszar Finansów i Ryzyka, która raportuje w trybie dziennym o wielkości i strukturze ekspozycji w różnych przekrojach analitycznych dla osób przeprowadzających transakcje, ich przełożonych i członków Zarządu Banku BGŻ oraz występuje o wyjaśnienie i akceptację – zgodnie z obowiązującą hierarchią kompetencji – ewentualnych przekroczeń limitów. W przypadku kontrahentów niefinansowych przesyła również informację o szczegółach ekspozycji do doradców klienta na poziomie oddziałów, regionów i centrów korporacyjnych, w celu umożliwienia uzgodnienia z klientem strategii działania w przypadku zbliżania się wielkości ekspozycji do poziomu limitu lub w celu wezwania klienta do wniesienia / uzupełnienia zabezpieczenia, w sytuacji, kiedy limit został przekroczony lub wygał.

Miesięczne raporty podsumowujące aktywność Banku oraz wielkość i strukturę ekspozycji przygotowywane są na potrzeby posiedzeń Komitetu Zarządzania Ryzykiem i Bilansem Banku; kwartalne dla Zarządu oraz Rady Nadzorczej.

B4. RYZYKO OPERACYJNE

Strategie i procesy zarządzania ryzykiem operacyjnym

Ryzyko operacyjne definiowane jest jako możliwość poniesienia straty lub nieuzasadnionego kosztu, spowodowanych przez niewłaściwe lub zawodne procesy wewnętrzne, ludzi, systemy techniczne lub wpływ czynników zewnętrznych. Do ryzyka operacyjnego włączone jest ryzyko prawne oraz ryzyko braku zgodności, które częściowo obejmuje ryzyko prawne. Ryzyko braku zgodności to ryzyko wystąpienia sankcji prawnych, strat finansowych lub utraty reputacji Banku, w rezultacie braku zgodności prowadzonej działalności Banku z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa,

regulacjami wewnętrznymi Banku, w tym standardami dobrych praktyk. Ryzyko braku zgodności jest generowane także przez brak spójności regulacji wewnętrznych Banku oraz regulacji wewnątrz grupy kapitałowej, wadliwie konstruowane umowy oraz zmianę przepisów prawnych lub zmianę ich interpretacji. Do ryzyka operacyjnego nie jest zaliczane ryzyko strategiczne.

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zapewnienie najwyższej jakości usług świadczonych przez Bank, ich bezpieczeństwa oraz zgodności z obowiązującymi przepisami prawa i standardami, przy jednoczesnym ograniczeniu strat i kosztów związanych z tym ryzykiem. Bank przypisuje duże znaczenie kulturze organizacyjnej w zarządzaniu ryzykiem operacyjnym. Kluczowa jest świadomość pracowników istnienia tego ryzyka oraz współodpowiedzialność za jego ograniczanie. Powszechny charakter występowania ryzyka operacyjnego oznacza, że każdy pracownik Banku oraz każda jednostka organizacyjna Banku są odpowiedzialni za identyfikację ryzyka operacyjnego występującego w obszarze ich kompetencji i podejmowanie działań mających na celu ograniczenie poziomu tego ryzyka.

System zarządzania ryzykiem operacyjnym ma charakter zintegrowany, tzn. wszystkie czynności i funkcje związane z zarządzaniem tym ryzykiem połączone są w spójną, przejrzystą, kompletną i efektywnie działającą całość. W celu uniknięcia potencjalnego konfliktu interesów i zapewnienia obiektywizmu, funkcja oceny ryzyka operacyjnego w Banku jest oddzielona od funkcji podejmowania decyzji biznesowych. Funkcja kontrolna systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym jest autonomiczna i zlokalizowana została w Obszarze Zarządzania Bankiem.

Na proces zarządzania ryzykiem operacyjnym składają się podstawowe etapy:

- a. identyfikacja ryzyka,
- b. zdefiniowanie przyczyn (źródeł) ryzyka,
- c. ocena wielkości ryzyka i określenie jego akceptowalnego poziomu,
- d. analiza możliwych rozwiązań ograniczających zidentyfikowane ryzyko,
- e. podjęcie decyzji o ograniczeniu ryzyka,
- f. podjęcie niezbędnych działań,
- g. kontrola i ocena skuteczności zastosowanych mechanizmów redukcji ryzyka (sprzężenie zwrotne).

Organizacja procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym prowadzone jest w sposób zintegrowany, w ramach wydzielonej organizacyjnie i funkcjonalnie struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym, do której należą:

- a. Podkomitet Ryzyka Operacyjnego i Zgodności działający w ramach Komitetu Zarządzania Ryzykiem i Bilansem Banku – odpowiedzialny za nadzór, koordynację procesów i alokację zadań i zasobów w ramach systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- b. wydzielona organizacyjnie jednostka w Centrali Banku – odpowiedzialna za tworzenie, koordynację oraz kontrolę podstawowych procesów związanych z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym, a także opracowywanie i wdrażanie narzędzi, procedur oraz zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym,

- c. stanowiska zarządzania ryzykiem w regionach – odpowiedzialne za zarządzanie ryzykiem operacyjnym na poziomie Regionów.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym jest ściśle powiązane z zarządzaniem innymi rodzajami ryzyka, jako że istotna część strat związanych z ryzykiem operacyjnym występuje na styku ryzyka operacyjnego i ryzyka kredytowego, ryzyka finansowego oraz innych rodzajów ryzyka bankowego.

Działania bezpośrednio związane z ograniczaniem ryzyka operacyjnego podejmowane są przez jednostki odpowiedzialne za poszczególne obszary narażone na ryzyko operacyjne.

Zakres i rodzaj systemów pomiaru ryzyka i raportowania

Jednym z etapów procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym jest podejmowanie działań ograniczających ryzyko. Działania te polegają na operatywnym przeciwdziałaniu zagrożeniu lub ograniczaniu skutków zaszłego zdarzenia bądź na podejmowaniu działań systemowych mających na celu usunięcie przyczyn powstawania zdarzeń. Systemowe działania polegają np. na usuwaniu luk w regulacjach wewnętrznych i procedurach, opracowaniu nowych lub zmianie istniejących narzędzi, na wprowadzeniu zmian w organizacji pracy, na poprawie mechanizmów kontrolnych oraz na wprowadzeniu zmian w systemach informatycznych. Podjęcie wymienionych działań poprzedzane jest analizą kosztów proponowanego rozwiązania oraz ewentualnych strat, które mogą powstać przy braku wdrożenia proponowanego rozwiązania

Bank wykorzystuje do monitorowania ryzyka operacyjnego i do jego oceny m.in. metodę self-assessment, Kluczowe Wskaźniki Ryzyka Operacyjnego (ang. *Key Risk Indicators*) oraz dane o identyfikowanych zdarzeniach i zagrożeniach z zakresu ryzyka operacyjnego, a także stratach powodowanych przez to ryzyko. Bank decyduje o tolerancji na ryzyko i podejmuje odpowiednie działania po przekroczeniu dozwolonego poziomu ryzyka.

Kierownictwo Banku jest systematycznie (raporty dekadowe, miesięczne i kwartalne) a w razie potrzeby także na bieżąco, informowane o poziomie ryzyka operacyjnego, a także o działaniach podejmowanych w związku ze zidentyfikowanymi zdarzeniami i zagrożeniami z zakresu ryzyka operacyjnego.

C. FUNDUSZE WŁASNE

Według stanu na koniec grudnia 2009 r. Bank BGŻ prezentował fundusze własne zgodnie z art. 127 ustawy Prawo bankowe, Uchwały Nr 380/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 roku oraz Uchwały Nr 381/2008 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 17 grudnia 2008 roku. Wartość funduszy własnych grupy kapitałowej Banku BGŻ na koniec grudnia 2009 r. wyniosła 2 189 306 tys. PLN i została szczegółowo zaprezentowana w poniższej tabeli.

Tab. Fundusze własne i kapitał krótkoterminowy - stan na 31.12.2009 w tys. zł.

	rodzaj funduszy	tys. PLN
	kapitał akcyjny	43 137
	kapitał zapasowy	2 112 164
	kapitał rezerwowy łącznie z niepodzielnym zyskiem z lat ubiegłych	40 835
	zysk netto bieżącego okresu oraz zysk w trakcie zatwierdzania	100 643
	zysk netto bieżącego okresu oraz zysk w trakcie zatwierdzania w części niezwyfikowanej przez biegłego rewidenta	(100 643)
	fundusz ogólnego ryzyka	90 000
	fundusze własne z aktualizacji wyceny	(2 838)
	zmniejszenie funduszy o wartości niematerialne	(88 573)
	zmniejszenie funduszy o zaangażowania kapitałowe w instytucje finansowe	(21 117)
	kapitał krótkoterminowy	15 697
	razem fundusze własne	2 189 306

Kapitał akcyjny Banku wg stanu na 31.12.2009 r. wynosi 43 137 tys. zł i jest podzielony na akcje imienne po 1,00 zł nominalnej wartości każda, z czego:

- 21 297 584 należy do Rabobanku International Holding B.V. w Utrechcie,
- 16 065 570 należy do Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra Skarbu,
- 4 303 695 należy do Cooperatieve Centrale Raiffeisen-Boerenleenbank B.A.
- 1 469 915 należy do innych osób prawnych i fizycznych.

Akcje imienne serii „B” w liczbie 7 807 300 są akcjami uprzywilejowanymi. Przywilej obejmuje prawo uzyskania wypłaty pełnej sumy nominalnej przypadającej na akcje w razie likwidacji Banku, po zaspokojeniu wierzycieli, w pierwszej kolejności przed wypłatami przypadającymi na akcje zwykłe, które to wypłaty wobec wykonania przywileju mogą nie pokryć sumy nominalnej tych akcji. Większość akcji serii „B” posiada Rabobank International Holding B.V., tj. 7 785 594 akcji.

Kapitał rezerwowy tworzony jest z corocznych odpisów dokonywanych z zysku lub z innych źródeł, niezależnie od kapitału zapasowego. Kapitał rezerwowy obejmuje część funduszu rewaluacyjnego, która dotyczy zlikwidowanych, sprzedanych lub nieodpłatnie przekazanych środków trwałych, które podlegały aktualizacji wyceny poprzez zwiększenie funduszu rewaluacyjnego. Jest on przeznaczony na pokrycie strat bilansowych Banku lub na inne cele, w tym na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy. O wykorzystaniu kapitału rezerwowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy.

Fundusz ogólnego ryzyka bankowego utworzony został zgodnie z Prawem bankowym z dnia 29 sierpnia 1997 r. z zysku po opodatkowaniu. Fundusz ogólnego ryzyka bankowego podlega podziałowi wyłącznie za zgodą akcjonariuszy wyrażoną w trakcie Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy.

W skład **kapitału krótkoterminowego** wchodzi zysk rynkowy, o którym mowa w § 4 ust. 1 Uchwały Nr 380/2008 KNF obliczony narastająco do dnia sprawozdawczego, pomniejszony o znane obciążenia, w tym dywidendy, w zakresie, w jakim nie został zaliczony do funduszy własnych lub podzielony w inny sposób,

W 2009 roku kontynuowano zawieranie, w imieniu Skarbu Państwa, umów nieodpłatnego zbycia akcji BGŻ S.A. osobom uprawnionym, na podstawie znowelizowanej w dniu 16 lutego 2007 r. ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 2 sierpnia 2007 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad i trybu podziału 15% akcji BGŻ S.A. stanowiących własność Skarbu Państwa pomiędzy osoby uprawnione. W 2009 r. zawarto 133 takie umowy na 6 819 akcji, przy czym umowy zawarte w grudniu 2009 r., z uwagi na obowiązującą procedurę zostały zarejestrowane w księdze akcyjnej Banku w styczniu 2010 r. Transakcje te miały nieznaczny wpływ na zmniejszenie udziału Skarbu Państwa w kapitale akcyjnym spółki, który na koniec grudnia 2009 r. wynosił 37,24% (w 2008 r. wynosił 37,26%).

D. PRZESTRZEGANIE WYMOGÓW KAPITAŁOWYCH

D1. METODA OCENY ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ

W 2009 r. Bank BGŻ wyliczał regulacyjny wymóg kapitałowy zgodnie z Uchwałą Nr 380/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. W zakresie ryzyka kredytowego Bank wykorzystywał metodę standardową. W zakresie ryzyka operacyjnego Bank BGŻ korzystał z metody wskaźnika bazowego (BIA), a dla ryzyka rynkowego z metod standardowych zgodnych z Basel II.

W ramach procesu wyliczania regulacyjnego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego Bank BGŻ wykorzystywał oceny wiarygodności kredytowej przyznawane przez FitchRatings oraz Moody's Investors Services. Bank BGŻ nie stosował do tego celu ocen wiarygodności kredytowej wystawianych przez Standard & Poor's oraz przez agencje kredytów eksportowych. Oceny wiarygodności kredytowej wykorzystywane były w ramach wyliczania regulacyjnego wymogu z tytułu ryzyka kredytowego dla ekspozycji wobec rządów i banków centralnych, ekspozycji wobec instytucji oraz ekspozycji wobec przedsiębiorstw.

W celu ograniczenia regulacyjnego wymogu kapitałowego, Bank BGŻ stosował techniki redukcji ryzyka kredytowego, w tym ochronę kredytową rzeczywistą, w której zmniejszenie ryzyka kredytowego z tytułu ekspozycji Banku wynika z prawa Banku do upłynnienia, dokonania transferu lub przejęcia, bądź zatrzymania określonych aktywów lub kwot w przypadku, gdy kontrahent nie wywiązuje się z zobowiązania, oraz ochronę nierzeczywistą, w której zmniejszenie ryzyka kredytowego banku z tytułu ekspozycji wynika z zobowiązania strony trzeciej do zapłacenia określonej kwoty w przypadku niewykonania zobowiązania przez dłużnika lub wystąpienia innych określonych zdarzeń kredytowych.

D2. REGULACYJNY WYMÓG KAPITAŁOWY I WSPÓŁCZYNNIK ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ

Regulacyjny wymóg kapitałowy

W poniższych tabelach zaprezentowano regulacyjne wymogi kapitałowe w podziale na rodzaje ryzyk oraz podział wymogów kapitałowych dla ryzyka kredytowego wg kategorii ekspozycji.

Tab. Regulacyjne wymogi kapitałowe w ujęciu skonsolidowanym – stan na 31.12.2009 w tys. zł.

	tys. zł.
ryzyko kredytowe, kredytowe kontrahenta, rozmycia i dostawy	1 352 719
ryzyko rynkowe w tym:	5 335
ryzyko walutowe	-
ryzyko cen towarów	-
ryzyko cen kapitałowych papierów wartościowych	-
ryzyko szczególne cen instrumentów dłużnych	-
ryzyko ogólne stóp procentowych	5 335
przekroczenie limitu koncentracji zaangażowań oraz limitu dużych zaangażowań	-
przekroczenie progu koncentracji kapitałowej	-
ryzyko operacyjne (metoda wskaźnika bazowego)	149 292
razem	1 507 346

Tab. Wymogi kapitałowe dla ryzyka kredytowego – stan na 31.12.2009 w tys. zł.

kategoria	tys. zł.
rządy i banki centralne	-
samorządy terytorialne i władze lokalne	3 048
organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	2 848
banki wielostronnego rozwoju	-
organizacje międzynarodowe	-
instytucje - banki	14 620
przedsiębiorstwa	317 496
detaliczne	286 401
zabezpieczenie na nieruchomościach	639 477
przeterminowane	26 154
ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	1 460
obligacje zabezpieczone	-
ekspozycje krótkoterminowe wobec banków i przedsiębiorstw	1 722
z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	-
pozostałe	59 492
razem	1 352 719

Współczynnik adekwatności kapitałowej

Współczynnik adekwatności kapitałowej oblicza się jako iloraz wartości funduszy własnych powiększonych o kapitał krótkoterminowy (w wartości nieprzewyższającej wartości wymogu kapitałowego na ryzyko rynkowe) i całkowitego wymogu kapitałowego pomnożonego przez 12,5. Skonsolidowany współczynnik wypłacalności Banku na dzień 31 grudnia 2009 r. wynosi 11,62%.

D3. TECHNIKI OGRANICZANIA RYZYKA

Polityka i procedury saldowania ekspozycji bilansowych i pozabilansowych

Bank BGŻ nie stosuje saldowania ekspozycji bilansowych i pozabilansowych w toku normalnej działalności operacyjnej i w związku z tym nie uwzględnia potencjalnych korzyści z tego tytułu w kalkulacji regulacyjnego wymogu kapitałowego.

Uwzględniając jednak fakt, że umowy ramowe podpisane z niektórymi klientami (patrz: „G. Ryzyko kredytowe kontrahenta”) dają możliwość kompensacji zobowiązań w przypadku przedterminowego zamknięcia i rozliczenia transakcji (ang. *early termination*) w wyniku złamania przez klienta postanowień umowy lub znacznego pogorszenia się jego sytuacji finansowej, Bank BGŻ uwzględnia efekt kompensacji przy szacowaniu wielkości ekspozycji dla celów zarządzania ryzykiem kontrahenta, kalkulacji kapitału ekonomicznego oraz dokonywania korekty wyceny do wartości godziwej.

Polityka i procedury wyceny zabezpieczeń kredytowych i zarządzania zabezpieczeniami

Regulacje wewnętrzne Banku BGŻ określają wymogi w zakresie zasad oceny podmiotów ustanawiających zabezpieczenia osobiste oraz w zakresie zasad wyceny aktywów, które Bank BGŻ akceptuje jako przedmiot zabezpieczeń rzeczowych.

Akceptacja zabezpieczenia o charakterze osobistym jest poprzedzona oceną wiarygodności i analizą sytuacji ekonomiczno – finansowej wystawcy zabezpieczenia. W przypadku zabezpieczeń rzeczowych, w szczególności zastawu rejestrowego i przewłaszczenia, Bank BGŻ wymaga określenia aktualnej wartości rynkowej przedmiotu zabezpieczenia.

W odniesieniu do zabezpieczeń hipotecznych, Bank BGŻ ustala wartość nieruchomości na podstawie wycen sporządzanych przez profesjonalnych rzeczoznawców majątkowych, z zastrzeżeniem zaangażowań o niskich kwotach i wyselekcjonowanych typów nieruchomości, w przypadku których Bank BGŻ akceptuje wyceny wewnętrzne oparte na danych statystycznych i cenach transakcyjnych.

Aktualizacja wartości zabezpieczenia jest elementem monitorowania ryzyka kredytowego klienta i zawartych z nim transakcji.

Rodzaje zabezpieczeń kredytowych, gwarantów i kontrahentów kredytowych instrumentów pochodnych

Zgodnie z art. 93 ust. 1 ustawy Prawo bankowe, w celu zabezpieczenia swoich wierzytelności, bank może żądać zabezpieczenia przewidzianego w Kodeksie cywilnym i prawie wekslowym oraz zwyczajami przyjętymi w obrocie krajowym i zagranicznym. Uwzględniając powyższe, Bank BGŻ akceptuje zabezpieczenia osobiste, gdzie dłużnik z tytułu zabezpieczenia odpowiada za zobowiązania kredytowe całym swoim majątkiem i zabezpieczenia rzeczowe, w przypadku których dłużnik z tytułu zabezpieczenia odpowiada tylko ze składników majątku, które zostały objęte umowami w sprawie zabezpieczeń. Z katalogu zabezpieczeń osobistych Bank BGŻ najczęściej stosuje poręczenie wg prawa cywilnego. Z katalogu zabezpieczeń rzeczowych Bank BGŻ najczęściej stosuje przewłaszczenie na zabezpieczenie, zastaw rejestrowy oraz hipotekę.

Tab. Ekspozycje zabezpieczone przez uznane zabezpieczenia – stan na 31.12.2009 w tys. zł.

klasa ekspozycji	tys. zł.
rządy i banki centralne	-
samorządy terytorialne i władze lokalne	-
organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	1 130
banki wielostronnego rozwoju	-
organizacje międzynarodowe	-
instytucje - banki	-
przedsiębiorstwa	28 966
detaliczne	91 830
zabezpieczenie na nieruchomościach	49 806
przeterminowane	2 486
ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	-
obligacje zabezpieczone	-
ekspozycje krótkoterminowe wobec banków i przedsiębiorstw	-
z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	-
pozostałe	-
razem	174 218

Tab. Ekspozycje zabezpieczone gwarancjami – stan na 31.12.2009 w tys. zł.

klasa ekspozycji	tys. zł.
rządy i banki centralne	-
samorządy terytorialne i władze lokalne	-
organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	386
banki wielostronnego rozwoju	-
organizacje międzynarodowe	-
instytucje - banki	-
przedsiębiorstwa	16 181
detaliczne	66 198
zabezpieczenie na nieruchomościach	36 473
przeterminowane	2 484
ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	-
obligacje zabezpieczone	-
ekspozycje krótkoterminowe wobec banków i przedsiębiorstw	-
z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	-
pozostałe	-
razem	121 721

Bank nie stosuje kredytowych instrumentów pochodnych. W odniesieniu do gwarancji głównymi gwarantami są: Rabobank Nederland, posiadający rating AAA, oraz nieratingowane banki licencjonowane w Polsce.

E. UTRATA WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH

Niniejszy rozdział prezentuje wartości aktywów Banku podlegających ocenie utraty wartości, w odróżnieniu od Sprawozdania Finansowego, które prezentuje całkowite aktywa Banku. Ocenie utraty wartości wg MSR 39 w Banku BGŻ poddawane są wszystkie aktywa finansowe, które w księgach wyceniane są według zamortyzowanego kosztu. W skład tych aktywów wchodzi w szczególności:

- a. kredyty i pożyczki udzielone podmiotom niebankowym,
- b. należności od banków, w tym w szczególności z tytułu udzielonych lokat i transakcji *reverse repo* i BSB (ang. *buy sell back*),
- c. dłużne papiery wartościowe klasyfikowane jako utrzymywane do terminu zapadalności,
- d. zobowiązania pozabilansowe z tytułu udzielonych gwarancji, akredytyw, niewykorzystanych linii/limitów kredytowych i innych zobowiązań pozabilansowych za wyjątkiem wynikających z instrumentów pochodnych.

Ocenie utraty wartości poddawane są również nienotowane instrumenty kapitałowe oraz zaangażowania kapitałowe klasyfikowane jako dostępne do sprzedaży, dla których strata została ujęta bezpośrednio w kapitale własnym i istnieje obiektywny dowód, że dany składnik aktywów uległ utracie wartości. Ocenie utraty wartości nie podlegają natomiast instrumenty pochodne wyceniane według wartości godziwej.

Bank BGŻ regularnie w okresach miesięcznych przeprowadza szacunki utraty wartości aktywów finansowych. Obliczenia te dokonywane są zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości (MSR 39) z wykorzystaniem aplikacji informatycznej. Podczas obliczeń Bank wyróżnia ekspozycje indywidualnie znaczące oraz ekspozycje indywidualnie nieznaczące. Głównym wyznacznikiem pozwalającym klasyfikować ekspozycję do grona indywidualnie znaczących jest występowanie wartości zaangażowania kredytowego przekraczającego 1 mln złotych. Ekspozycje, które zostały uznane za indywidualnie znaczące analizowane są indywidualnie przez pracowników Banku w kontekście wystąpienia przesłanki utraty wartości. Identyfikacja przesłanki utraty wartości odbywa się przede wszystkim w oparciu o liczbę dni przeterminowania w spłacie (dla ekspozycji indywidualnie nieznaczących), zaś dla ekspozycji uznanych za indywidualnie znaczące – w oparciu o ocenę pracownika banku zajmującego się monitorowaniem danej ekspozycji. Ogólnie rzecz ujmując przesłankami utraty wartości są:

- a. opóźnienie lub brak spłat rat kapitałowych, odsetek lub innych płatności na rzecz Banku zgodnie z warunkami umowy, przy czym wystąpienie tej przesłanki następuje w przypadku opóźnienia w płatności najstarszej należności przekraczającego 90 dni;
- b. przyznanie klientowi udogodnienia ze względów ekonomicznych lub prawnych, w tym restrukturyzacja zadłużenia poprzez zawarcie aneksu do umowy lub innej formy zmiany warunków pierwotnych realizacji umowy (np. wydłużenie okresu kredytowania, zmiana harmonogramów płatności, zmiany wartości zabezpieczeń, zmiany wysokości pobieranej marży odsetkowej), które w innym przypadku nie zostałyby przez Bank udostępnione lub zawarte;
- c. umorzenie części kredytu, należnych odsetek np. w ramach układu lub ugody z klientem, lub przeniesienie należności do ewidencji pozabilansowej;
- d. wypowiedzenie umowy przez Bank i/lub wszczęcie wewnętrznych procedur restrukturyzacji lub windykacji ekspozycji kredytowej, w szczególności przekazanie ekspozycji kredytowej na portfel Departamentu Kredytów Trudnych;

- e. bankructwo, postawienie klienta w stan upadłości lub wszczęcie procedury upadłościowej wobec klienta;
- f. niekorzystne zmiany w standingu ekonomiczno-finansowym klienta, w tym w szczególności wystąpienie sygnałów wczesnego ostrzeżenia.

Gdy zaistnieje przesłanka utraty wartości, pracownik banku odpowiedzialny za daną ekspozycję indywidualnie znaczącą szacuje wartość oczekiwanych przez niego w przyszłości przepływów pieniężnych, które po zdyskontowaniu na dzień oceny pozwalają wskazać bieżącą wartość ekspozycji, a także wyznaczyć odpis z tytułu utraty wartości. Ekspozycje indywidualnie znaczące, wobec których nie zaraportowano przesłanki utraty wartości wraz ze wszystkimi ekspozycjami indywidualnie nieznaczącymi trafiają do oceny kolektywnej. W dalszej części w ramach oceny kolektywnej szacowana jest wartość odpisu dla ekspozycji z przesłanką utraty wartości oraz wartość rezerwy, tzw. *IBNR* (ang. *incurred but not reported losses*), dla tych ekspozycji, wobec których nie zaraportowano jakiegokolwiek przesłanki utraty wartości.

Tab. Ekspozycje wg sposobu szacowania odpisu aktualizacyjnego – stan na 31.12.2009 w tys. zł.

metoda szacowania odpisu	ilość ekspozycji	przeciętna ekspozycja	łączna ekspozycja brutto		odpis aktualizacyjny	ekspozycja netto	
indywidualna - ekspozycje z przesłanką utraty wartości	305	2 525	770 225	3,5%	269 765	500 460	2,3%
kolektywna - ekspozycje z przesłanką utraty wartości	39 543	10	402 504	1,8%	282 858	119 646	0,6%
kolektywna - ekspozycje bez przesłanki utraty wartości	434 706	48	20 954 527	94,7%	57 412	20 897 116	97,1%
razem	474 554	47	22 127 257	100,0%	610 035	21 517 222	100,0%

Uwaga: przez ekspozycję rozumiana jest suma wartości bilansowej brutto i ekspozycji pozabilansowej

Tab. Struktura geograficzna ekspozycji oraz odpisów aktualizacyjnych – stan na 31.12.2009 w tys. zł.

region	ekspozycje					odpis aktualizacyjny dla ekspozycji		
	bez przesłanki utraty wartości		z przesłanką utraty wartości		suma	bez przesłanki utraty wartości		suma
Centrala	427 371	33,7%	842 516	66,3%	1 269 887	5 601	486 038	491 639
Centralny	2 792 036	98,2%	52 081	1,8%	2 844 117	6 985	11 742	18 727
Centralny-Zachodni	2 665 835	99,0%	27 720	1,0%	2 693 555	7 304	8 561	15 864
Południowo-Wschodni	2 153 527	99,6%	8 627	0,4%	2 162 154	6 253	3 351	9 604
Południowo-Zachodni	1 618 871	96,9%	51 400	3,1%	1 670 271	4 088	11 698	15 786
Południowy	1 542 231	99,4%	9 061	0,6%	1 551 292	4 428	4 455	8 883
Północno-Wschodni	1 902 738	99,7%	5 195	0,3%	1 907 933	3 558	2 124	5 683
Północno-Zachodni	1 017 599	99,1%	9 235	0,9%	1 026 834	2 690	3 960	6 650
Północny	4 392 317	97,7%	104 534	2,3%	4 496 851	10 922	9 628	20 550
Wschodni	2 442 003	97,5%	62 361	2,5%	2 504 364	5 584	11 066	16 650
razem	20 954 527	94,7%	1 172 729	5,3%	22 127 257	57 412	552 623	610 035

Uwaga: przez ekspozycję rozumiana jest suma wartości bilansowej brutto i ekspozycji pozabilansowej; zaprezentowany podział na regiony jest zgodny ze strukturą organizacyjną Banku obowiązującą od 01.01.2010r

Tab. Struktura ekspozycji oraz odpisów aktualizacyjnych w podziale na branże – stan na 31.12.2009 w tys. zł.

branża	ekspozycje				odpis aktualizacyjny dla ekspozycji			
	bez przesłanki utraty wartości		z przesłanką utraty wartości		suma	bez przesłanki utraty wartości	z przesł. utraty wart.	suma
rolnictwo	4 752 635	96,2%	189 226	3,8%	4 941 861	11 470	152 506	163 976
produkcja artykułów spożywczych	1 975 902	87,6%	280 735	12,4%	2 256 638	4 360	85 091	89 451
handel hurtowy	1 403 599	91,8%	125 880	8,2%	1 529 479	31	103	134
prz. chemiczny, produkcja metali i sur. niemetalicznych	1 279 374	96,4%	47 293	3,6%	1 326 667	18	4	21
budownictwo	554 446	90,0%	61 882	10,0%	616 328	70	36	105
przemysł maszynowy i elektromaszynowy	511 789	85,7%	85 317	14,3%	597 105	1 244	26 388	27 632
handel detaliczny	551 003	97,1%	16 457	2,9%	567 460	2 648	31 178	33 826
obsługa nieruchomości, wynajem	545 688	98,7%	6 989	1,3%	552 677	1 607	16 055	17 662
produkcja odzieży, wyrobów ze skór oraz drewna	483 173	91,2%	46 332	8,8%	529 505	80	0	80
transport, gospodarka magazynowa i łączność	375 926	92,3%	31 577	7,7%	407 503	29	351	380
pojazdy mechaniczne oraz paliwa	264 540	96,0%	11 035	4,0%	275 575	1 213	9 738	10 951
pozostała działalność gospodarcza	206 075	99,9%	162	0,1%	206 237	775	4 143	4 918
pośrednictwo finansowe	150 672	91,7%	13 582	8,3%	164 254	4 731	45 182	49 913
hotele i restauracje	116 804	89,2%	14 151	10,8%	130 956	1 325	11 816	13 141
pozostała działalność usługowa	104 732	99,6%	438	0,4%	105 170	420	1 931	2 351
pozostałe branże	490 967	90,1%	54 019	9,9%	544 986	6 078	119 491	125 569
osoby fizyczne	7 187 202	97,5%	187 654	2,5%	7 374 856	21 312	48 612	69 924
razem	20 954 527	94,7%	1 172 729	5,3%	22 127 257	57 412	552 623	610 035

Uwaga: przez ekspozycję rozumiana jest suma wartości bilansowej brutto i ekspozycji pozabilansowej

Tab. Struktura ekspozycji oraz odpisów aktualizac. w podziale na klasy zapadalności – stan na 31.12.2009 w tys. zł.

rezydualny okres zapadalności	ekspozycje				odpis aktualizacyjny dla ekspozycji			
	bez przesłanki utraty wartości		z przesłanką utraty wartości		suma	bez przesłanki utraty wartości	z przesłanką utraty wartości	suma
do 1 roku	4 912 259	89,4%	582 890	10,6%	5 495 149	12 633	339 635	352 268
od 1 roku do 3 lat	2 674 177	94,1%	168 743	5,9%	2 842 921	7 232	45 627	52 860
od 3 do 5 lat	2 272 268	94,6%	130 687	5,4%	2 402 955	9 224	56 314	65 539
od 5 do 10 lat	3 196 353	94,5%	185 449	5,5%	3 381 803	8 260	66 467	74 726
powyżej 10 lat	7 895 635	98,8%	97 238	1,2%	7 992 873	19 898	40 149	60 047
nieokreślony	3 835	33,2%	7 721	66,8%	11 556	165	4 431	4 596
razem	20 954 527	94,7%	1 172 729	5,3%	22 127 257	57 412	552 623	610 035

Uwaga: przez ekspozycję rozumiana jest suma wartości bilansowej brutto i ekspozycji pozabilansowej

Tab. Zmiana odpisów aktualizacyjnych w 2009 roku w tys. zł.

tys. zł.	kredyty w rachunku bieżącym	kredyty i pożyczki dla klientów	skupione wierzyt.	zrealizowane gwarancje i poręczenia	inne należności	należności od banków	ekspozycje pozabil.	razem
stan odpisów z tytułu utraty wartości na początek okresu	57 702	415 935	13 427	654	28 992	1 713	4 018	522 441
utworzenie odpisów	91 970	514 505	28 897	21 678	96 554	11 650	25 185	790 439
rozwiązanie odpisów	(59 165)	(469 092)	(27 027)	(18 449)	(81 915)	(4 132)	(24 397)	(684 177)
spisanie w ciężar odpisów	(950)	(20 040)	-	-	-	-	-	(20 990)
korekta przychodu odsetkowego w odniesieniu do IBNR	1 103	3 517	38	104	-	-	-	4 762
pozostałe zmiany	(5 475)	568	834	(63)	4 480	(848)	(1 936)	(2 440)
stan odpisów z tytułu utraty wartości na koniec okresu	85 185	445 393	16 169	3 924	48 111	8 383	2 870	610 035

F. RYZYKO RYNKOWE

Polityka produktowa Banku BGŻ, tj. stosowanie zmiennego oprocentowania dla produktów kredytowych, finansowanych krótkimi depozytami o stałym oprocentowaniu powoduje, że ekspozycja na ryzyko stopy procentowej jest dobrze dopasowana i koncentruje się w krótkich terminach: według stanu na koniec 2009 r. ok. 97/94% pozycji – odpowiednio: aktywa/pasywa łącznie z pozycjami pozabilansowymi – przeszacowuje się lub zapada w ciągu najbliższych 6 miesięcy, 90/79% w ciągu 3 miesięcy i 65/52% w ciągu miesiąca. Transakcje pochodne były wykorzystywane w celu zabezpieczenia ryzyka stopy procentowej portfela płynnych papierów dłużnych oraz jako źródło finansowania dla denominowanego w walutach obcych portfela detalicznych kredytów hipotecznych.

Poniższa tabela prezentuje zestawienie kluczowych miar ryzyka księgi bankowej wg stanu na koniec 2007, 2008 i 2009 roku.

Tab. Profil ryzyka księgi bankowej w tys. zł.

miara ryzyka	31.12.2008	31.12.2009	zmiana	zmiana (%)
luka przeszacowania (cząstkowa)				
do 1M	-2 212 889	4 892 758	7 105 648	-321%
1-3M	1 910 475	-76 204	-1 986 678	-104%
3-6M	1 041 986	-1 947 669	-2 989 654	-287%
6-24M	689 646	-1 084 062	-1 773 709	-257%
powyżej 2Y	309 182	202 479	-106 703	-35%
Interest at Risk ¹⁾	22 815	18 766	-4 049	-18%
w tym PLN	17 441	15 426	-2 016	-12%
w tym EUR	2 334	472	-1 862	-80%
w tym USD	1 146	1 211	65	6%
w tym inne waluty	1 894	1 658	-237	-12%
Equity at Risk ²⁾	48 193	8 573	-39 619	-82%
Value at Risk (99% , okres utrzymania pozycji 1M)	16 595	10 415	-6 179	-37%

1) Wrażliwość 12-miesięcznego wyniku odsetkowego na przesunięcie krzywych stóp procentowych o 50bps.

2) Wrażliwość wartości bieżącej kapitału netto na spadek stóp procentowych o 200bps.

W 2009 r. Bank BGŻ kontynuował konserwatywną politykę ryzyka w księdze handlowej, koncentrując się na wspieraniu sprzedaży produktów skarbowych klientom oraz lokowaniu nadwyżkowych aktywów płynnych. Pozycja walutowa była domykana na koniec dnia, Bank nie prowadził księgi opcyjnej (wszystkie transakcje klientowskie były natychmiastowo zamykane), nie angażował się w kredytowe instrumenty pochodne oraz obligacje korporacyjne.

Poniższa tabela prezentuje zestawienie kluczowych miar ryzyka księgi handlowej wg stanu na koniec 2007, 2008 i 2009 roku.

Tab. Profil ryzyka księgi handlowej w tys. zł.

miara ryzyka	31.12.2008	31.12.2009	zmiana	zmiana (%)
Value at Risk (99%, okres utrzymania 1D)	1 480	414	-1 067	-72%
ryzyko walutowe	55	54	-1	-2%
ryzyko stopy procentowej	1 479	400	-1 079	-73%
dywersyfikacja	-53	-40	13	-24%
całkowita pozycja walutowa	2 944	4 751	1 807	61%
stress test stand. (stopy +100bp, kursy +10%)	4 191	4 244	53	1%

G RYZYKO KREDYTOWE KONTRAHENTA

W uzupełnienie do konserwatywnej polityki kredytowej, zmierzającej do ustalenia bezpiecznych poziomów limitów zaangażowania wobec poszczególnych kontrahentów, Bank BGŻ kładzie również nacisk na jakość dwustronnych uregulowań umownych, na podstawie których zawierane są transakcje.

Bank BGŻ dąży do współpracy z klientami finansowymi w oparciu o umowy ramowe ISDA rozszerzone o aneks CSA (ang. *Credit Support Annex*), umożliwiające saldowanie ekspozycji niewymagalnych, jak również ustalające maksymalny akceptowalny poziom ekspozycji (ang. *threshold*), powyżej której strona umowy, dla której wycena zawartych transakcji jest negatywna, zobowiązana jest do wniesienia dodatkowego zabezpieczenia (tzw. *margin call*). Wg stanu na koniec 2009 r., Bank BGŻ posiadał podpisane umowy ISDA z około połową kontrahentów finansowych, w tym 1/3 rozszerzona była o umowy CSA. W tym przypadku korzyści ze stosowania umowy ISDA sięgają ok. 90%, tj. łączna ekspozycja z tytułu transakcji z pozytywną wyceną w kwocie ok. 96 mln zł zmniejsza się po zastosowaniu kompensacji do ok. 9 mln zł.

Współpraca z klientami niefinansowymi oparta jest na standardowej, opracowanej wewnętrznie umowie ramowej, określającej: prawa i obowiązki stron, w szczególności listę przesłanek wskazujących na pogorszenie się sytuacji finansowej klienta, sytuacje i sposób dodatkowego zabezpieczenia interesów Banku w przypadku przekroczenia lub wygaśnięcia limitu lub złamania przez klienta innych postanowień umowy; mechanizm kompensacji (saldowania) ekspozycji w przypadku przedterminowego rozliczenia. Z uwagi na fakt, że większość ekspozycji klientowskich jest jednostronna, tj. zabezpiecza klienta przez wzrostem lub spadkiem rynkowych stóp procentowych lub

kursów walut, a więc wszystkie transakcje mają z reguły albo wycenę dodatnią, albo ujemną; korzyść z kompensacji nie przekracza 0,2 mln zł, tj. ok. 0,2% wartości ekspozycji.

Poniższe tabela przedstawia strukturę zapadalności rezydualnych ekspozycji, dodatnią i ujemną wycenę pozycji oraz korzyści z kompensowania wg stanu na koniec 2009 r.

Tab. Ekspozycja z tytułu instrumentów pochodnych (cz. 1) – stan na 31.12.2009 w tys. zł.

typ instrumentu	nominał							razem
	up to 1M	1-3M	3-6M	6-12M	1-2Y	2-5Y	5Y+	
z bankami	3 497 922	2 479 676	389 088	696 474	1 276 642	556 234	775 238	9 671 274
IRS / CIRS / OIS	25 000	500 000	325 000	584 731	1 276 642	556 234	775 238	4 042 845
FX Swap	3 430 465	1 916 821	0	49 298	0	0	0	5 396 584
FX Options, w tym:	42 456	62 855	64 088	62 445	0	0	0	231 844
- vanilla	27 474	18 487	9 860	12 325	0	0	0	68 145
- exotic	14 982	44 369	54 228	50 120	0	0	0	163 699
z podm. niebankowymi	196 108	139 685	102 822	140 405	608 458	39 500	4 340	1 231 318
IRS / CIRS	0	0	0	0	585 575	39 500	4 340	629 415
FX Forward	70 662	14 238	7 799	38 784	0	0	0	131 482
FX Forward (NDF)	94 082	84 776	64 211	68 756	22 883	0	0	334 708
FX Options, w tym:	31 364	40 671	30 812	32 866	0	0	0	135 712
- vanilla	26 242	16 022	6 162	12 325	0	0	0	60 750
- exotic	5 123	24 649	24 649	20 541	0	0	0	74 962
razem	3 694 030	2 619 361	491 910	836 879	1 885 100	595 734	779 578	10 902 592

Tab. Ekspozycja z tytułu instrumentów pochodnych (cz. 2) – stan na 31.12.2009 w tys. zł.

typ instrumentu	NPV			wpływ kompensacji	
	NPV +	NPV -	NPV netto	NPV	%
z bankami	95 754	-192 066	-96 312	9 292	90,30%
IRS / CIRS / OIS	41 604	-88 633	-47 029	2 053	95,07%
FX Swap	48 781	-84 470	-35 689	2 170	95,55%
FX Options, w tym:	5 368	-18 962	-13 594	5 069	5,58%
- vanilla	319	-641	-322	19	93,94%
- exotic	5 050	-18 321	-13 272	5 050	0,00%
z podm. niebankowymi	104 864	-937	103 927	104 698	0,16%
IRS / CIRS	43 966	0	43 966	43 966	0,00%
FX Forward	16 422	-199	16 222	16 286	0,82%
FX Forward (NDF)	30 852	-706	30 145	30 852	0,00%
FX Options, w tym:	13 624	-31	13 594	13 594	0,23%
- vanilla	353	-31	322	322	8,75%
- exotic	13 272	0	13 272	13 272	0,00%
razem	200 618	-193 002	7 615	113 990	43,18%

Na należności pozabilansowe, w szczególności instrumenty pochodne, nie są tworzone rezerwy, chyba że transakcja zostanie przedterminowo zamknięta i nierozliczona – wtedy otrzymuje status należności wymagalnej i obejmuje się ją standardową procedurą. W celu odzwierciedlenia ryzyka zaistnienia takiej sytuacji w rachunku zysków i strat oraz bilansie w trakcie trwania transakcji, Banku BGŻ począwszy od grudnia 2008 r. dokonuje w okresach miesięcznych korekty wyceny do wartości godziwej o komponent ryzyka kontrahenta dla transakcji klientów niefinansowych. Stosowany model opiera się na skalowaniu wartości godziwej obliczonej zgodnie ze zwykłymi zasadami, traktowanej w tym przypadku jako ekspozycja generująca stratę (ang. *exposure at default*), czynnikiem wynikającym z prawdopodobieństwa wystąpienia niewypłacalności (PD, ang. *probability of default*), powiązanego z wewnętrznym ratingiem kredytowym klienta oraz spodziewanym poziomem straty po uwzględnieniu zabezpieczeń (LGD, ang. *loss given default*) – to podejście stosuje się dla większości klientów, przy czym możliwe jest również uwzględnienie wiedzy eksperckiej dotyczącej kondycji finansowej i jakości zabezpieczeń klienta poprzez zastosowanie indywidualnych parametrów PD i LGD. Powyższa korekta uwzględnia również złożone przez klientów zgodnie z wymogami zawartych umów ramowych depozyty i kaucje zabezpieczające oraz efekt zastosowania kompensowania ekspozycji pozabilansowych.

Wg stanu na 31 grudnia 2009 r., korekta wartości godziwej o ryzyko kontrahenta wyniosła ok. 3,5 mln zł, w tym 76% dla ekspozycji, w przypadku których zastosowano indywidualne podejście.

H. EKSPOZYCJE KAPITAŁOWE NIEUWZGLĘDNIONE W PORTFELU HANDLOWYM

Ekspozycje kapitałowe niezaliczone do portfela handlowego obejmują kapitałowe papiery wartościowe nabyte przez Bank w celach strategicznych bądź infrastrukturalnych. Wycena ekspozycji odbywa się poprzez szacowanie ich wartości godziwej ustalonej na podstawie informacji dających podstawę do określenia prawdopodobnej wartości, możliwej do uzyskania w przypadku zbycia danego papieru lub na podstawie aktywów netto. W przypadku braku notowań giełdowych na aktywnym rynku i braku możliwości wiarygodnego określenia ich wartości godziwej metodami alternatywnymi, aktywa takie wyceniane są w cenie nabycia skorygowanej o odpis z tytułu utraty wartości.

Ekspozycje w kapitałowych papierach wartościowych posiadanych przez Bank nie są notowane na rynkach regulowanych. Na dzień 31 grudnia 2009 r. wartość bilansowa ekspozycji wynosiła 1.4 mln zł.

W związku z brakiem możliwości wiarygodnego określenia wartości godziwej aktywa zostały wycenione w cenie nabycia.

Na dzień 31 grudnia 2009 niezrealizowane zyski/straty z tytułu przeszacowania nie występują.

I. WEWNĘTRZNE WYMOGI KAPITAŁOWE – KAPITAŁ EKONOMICZNY

Bank BGŻ definiuje kapitał wewnętrzny jako wartość kapitału, która powinna być utrzymywana na pokrycie straty o wartości, której prawdopodobieństwo wystąpienia w ciągu kolejnych 12 miesięcy nie przekracza 0,1%. Całkowity poziom kapitału wewnętrznego składa się z sumy kapitałów na następujące ryzyka:

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko kraju i transferu,
- ryzyko koncentracji,
- ryzyko rynkowe (ryzyko rynkowe portfela handlowego oraz ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej),
- ryzyko operacyjne,
- ryzyko biznesowe,
- ryzyko związane z aktywami trwałymi, wartościami niematerialnymi i prawnymi.

Kapitał wewnętrzny na ryzyko (z wyłączeniem kapitału wewnętrznego na ryzyko rynkowe) wyznaczany jest miesięcznie (wg stanów pozycji na koniec miesiąca), zaś kapitał na ryzyko rynkowe wyznaczany jest w cyklu dziennym, a raportowany w cyklu miesięcznym. Bank BGŻ traktuje kapitał wewnętrzny jako jedno z narzędzi zarządzania Bankiem pozwalające na określanie limitów tolerancji ryzyka oraz określanie efektywności działalności Banku. Bank wykorzystuje wewnętrznie narzędzia pozwalające na ocenę rentowności z kapitału wewnętrznego skorygowanej o ryzyko (*tzw. risk-adjusted return on internal capital; RAROC*). Poniższa tabela prezentuje wartość i strukturę poziomu kapitału wewnętrznego Banku wg stanu na 31.12.2009.

Tab. Struktura kapitału wewnętrznego – stan na 31.12.2009 w tys. zł.

rodzaj ryzyka	tys. zł.	udział
ryzyko kredytowe	1 306 182	72,88%
ryzyko koncentracji	22 923	1,28%
ryzyko kraju i kontrahenta	79 587	4,44%
ryzyko operacyjne	211 982	11,83%
ryzyko rynkowe	45 845	2,56%
ryzyko pozostałych aktywów	50 966	2,84%
ryzyko biznesowe	74 682	4,17%
razem	1 792 168	100,00%

Syntetyczny opis modelu kapitału wewnętrznego na ryzyko kredytowe, ryzyko kraju i kontrahenta oraz ryzyko koncentracji

W ramach kapitału wewnętrznego na ryzyko kredytowe Bank wyróżnia modele dla klientów niefinansowych oraz klientów finansowych.

Kalkulacja kapitału wewnętrznego dla klientów niefinansowych odbywa się w Banku BGŻ przy wykorzystaniu metod statystycznych, pozwalających modelować zachowanie się portfeli kredytowych. Dla każdego z wyróżnionych portfeli Bank BGŻ wyznacza parametry ryzyka: prawdopodobieństwa niewypłacalności (ang. *probability of default*) dla różnych klas przeterminowania w spłacie, stopa odzysku w momencie niewypłacalności (ang. *recovery rate given default*), a także współczynniki korelacji, określające zależność między momentami wystąpienia niewypłacalności dla różnych ekspozycji z tego samego portfela kredytowego. Bank analizuje także efekt dywersyfikacji międzyportfelowej, która pozwala obniżyć wartość kapitału wewnętrznego dzięki faktowi, że ryzyka w różnych portfelach nie są ze sobą idealnie skorelowane. Efekt dywersyfikacji wykazywany jest jako pomniejszenie wyjściowej wartości kapitału wewnętrznego o określoną kwotę, wynikającą z wykorzystania modelu statystycznego. Włączenie efektu dywersyfikacji do wyliczeń możliwe jest dzięki zastosowaniu metody symulacji Monte Carlo. Bank szacuje wartość kapitału wewnętrznego dla ryzyka kredytowego klientów niefinansowych w okresach miesięcznych. Kapitał wewnętrzny alokowany jest do poszczególnych ekspozycji kredytowych Banku. Tak oszacowany kapitał wewnętrzny i jego alokacja stanowią podstawę do procesów decyzyjnych i oceny efektywności transakcji w ramach wyznaczania wskaźnika RAROC. Model do kalkulacji kapitału wewnętrznego Banku dla klientów niefinansowych zakłada nieskończenie dużą granulację portfela i jednolite rozłożenie zaangażowań wobec poszczególnych dłużników. Ponieważ Bank posiada stosunkowo duże zaangażowania wobec niektórych podmiotów, konieczne jest szacowanie dodatkowego kapitału dla ryzyka koncentracji. Model do estymacji tego kapitału oparty jest na metodzie symulacji Monte Carlo i zakłada tworzenie dodatkowego wymogu dla stu zaangażowań wobec klientów, którzy mogą wygenerować największą stratę dla Banku w przypadku ich niewypłacalności. Szacowanie kapitału odbywa się w cyklu miesięcznym.

Do kalkulacji kapitału wewnętrznego dla banków i krajów wykorzystywany jest odrębny model. Grupa klientów bankowych charakteryzuje się posiadanym ratingiem przyznanym przez zewnętrzną agencję ratingową. Rating ten dobrze odzwierciedla zdolność podmiotu do spłaty długu i stanowić może punkt wyjścia do szacowania wskaźników ryzyka dla ekspozycji, a także do szacowania wartości kapitału ekonomicznego. Podczas wyznaczania kapitału ekonomicznego dla tych ekspozycji Bank bazuje na informacjach odnośnie rocznych stóp niewypłacalności zaobserwowanych w historii przez agencję ratingową Moody's. W zakresie parametru straty na moment niewypłacalności (ang. *Loss Given Default*) przyjmowane są założenia zgodne z metodą *IRB Foundation* Nowej Umowy Kapitałowej. Szacowanie kapitału ekonomicznego dla tego rodzaju ryzyka przeprowadzane jest przy wykorzystaniu metody symulacji Monte Carlo i jednocześnie umożliwia pokrycie ryzyka koncentracji uwidoczniającego się w tej grupie dłużników Banku. Podobnie jak w przypadku ryzyka kredytowego klientów niefinansowych uwzględniany jest roczny horyzont ponoszonych strat oraz poziom ufności równy 99,9%. Kalkulacja wartości kapitału wewnętrznego odbywa się w cyklu miesięcznym.

Syntetyczny opis modeli kapitału wewnętrznego na ryzyko rynkowe

Do kalkulacji adekwatności kapitału wewnętrznego z tytułu ryzyka rynkowego, ryzyka rozliczenia, dostawy oraz ryzyka kredytowego kontrahenta Bank stosuje:

- a. dla ryzyka walutowego: metodę wartości zagrożonej (VaR) opartą o parametryczny model delta-normal (Bank nie dopuszcza otwierania pozycji w opcjach – wszystkie klientowskie opcje walutowe domykane są na zasadzie back-to-back) z korektą na kurtozę rozkładu

- empirycznego zmian czynników ryzyka oraz ważeniem wykładniczym, spełniający wymagania, o których mowa w załączniku 19 do Uchwały Nr 380/2008 KNF;
- b. dla ryzyka cen towarów: metodę uproszczoną, zgodnie z załącznikiem 7 do Uchwały Nr 380/2008 KNF;
 - c. dla ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych: metodę podstawową, zgodnie z załącznikiem 8 do Uchwały Nr 380/2008 KNF;
 - d. dla ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych: metodę podstawową, zgodnie z załącznikiem 9 do Uchwały Nr 380/2008 KNF;
 - e. dla ryzyka ogólnego stóp procentowych: metodę wartości zagrożonej (VaR) opartą o parametryczny model delta-normal z korektą na kurtozę rozkładu empirycznego czynników ryzyka oraz ważeniem wykładniczym, uwzględniający stosowanie różnych krzywych stóp procentowych dla różnych segmentów rynku finansowego, spełniający wymagania, o których mowa w załączniku 19 do Uchwały Nr 380/2008 KNF; model obejmuje pozycje księgi handlowej oraz księgi bankowej (patrz: „B2. Ryzyko rynkowe”)
 - f. dla ryzyka rozliczenia, dostawy: zgodnie z załącznikiem 11 do Uchwały Nr 380/2008 KNF;
 - g. dla ryzyka kredytowego kontrahenta: w przypadku klientów z rynku międzybankowego, w oparciu o metodę wartości zagrożonej, wykorzystującą symulacje Monte Carlo (dokładniejszy opis na poprzedniej stronie). Dla pozostałych klientów Bank stosuje metodę wyceny rynkowej, zgodnie z załącznikiem 16 do Uchwały Nr 380/2008 KNF.

Kalkulacja kapitału wewnętrznego dla ryzyka rynkowego, obejmująca również ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej, odbywa się w trybie dziennym, a raportowanie w trybie miesięcznym.

Syntetyczny opis modelu kapitału wewnętrznego na ryzyko operacyjne

Przy szacowaniu kapitału wewnętrznego dla ryzyka operacyjnego Bank korzysta z metody szeroko rozpowszechnionej w ubezpieczeniach oraz wykorzystywanej standardowo do oceny ryzyka operacyjnego w innych bankach, a także stosowanej do kalkulacji regulacyjnego wymogu kapitałowego metodą zaawansowaną (AMA). Metoda ta bazuje na odrębnej analizie rozkładu prawdopodobieństwa liczby zdarzeń ryzyka operacyjnego, występujących w zadanym horyzoncie czasowym oraz rozkładu prawdopodobieństwa wielkości straty dla jednego zaistniałego zdarzenia. Oba rozkłady są następnie łączone, co prowadzi do uzyskania rozkładu prawdopodobieństwa rocznej straty oraz do wyznaczenia wartości kapitału wewnętrznego. Przy szacowaniu kwoty tego kapitału wykorzystywane są wewnętrzne dane Banku oraz wyniki analiz scenariuszowych przeprowadzonych przez ekspertów Banku z dziedziny zarządzania ryzykiem operacyjnym. Docelowo Bank zamierza uwzględnić w analizach także dane zewnętrzne pochodzące z baz danych udostępnianych przez inne instytucje. Podobnie jak w przypadku innych wymienionych wcześniej ryzyk, przyjęty jest roczny horyzont ponoszonych strat oraz poziom ufności równy 99,9%.